

Kroniek

Oudheidkundige vereniging
Arent thoe Boecop

*Kroniek no. 177
Oktober 2025*

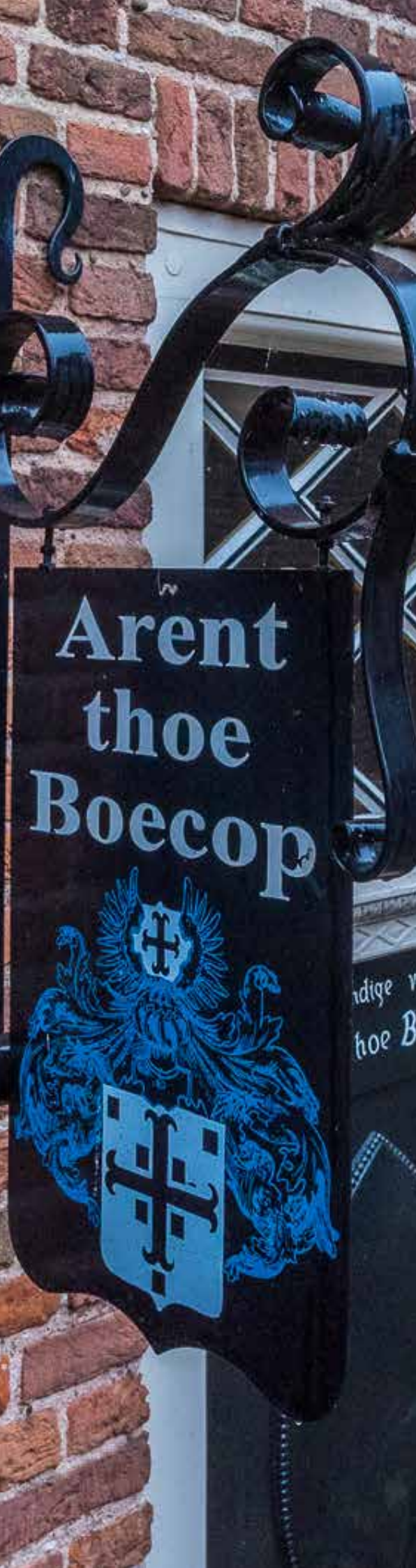
NIEUWE LEDEN

Opnieuw mocht onze ledenadministrateur Joop Zwart in het afgelopen half jaar veel nieuwe leden inboeken. Het bestuur is verheugd over het grote aantal mensen dat zich bij onze vereniging wil aansluiten. Samen staan we sterk. We heten alle nieuwe leden van harte welkom bij Arent thoe Boecop.

De volgende 61 nieuwe leden hebben zich vanaf 1 januari 2025 aangemeld:

E. ZWEP	'T HARDE
C. WESTERINK	ELBURG
J. DE GRAAF	ELBURG
G. VAN HOOREN	ELBURG
J. GOOIJEN	ELBURG
J. DE JONG	ELBURG
G. VAN DE BRAKE	DOORNSPIJK
H. RADEMAKER	ZEEWOLDE
R. BROEKHUIZEN	ELBURG
D. DEN BESTEN	'T HARDE
J. VAN LOO	ELBURG
F. SMIT	ELBURG
A. VIERHOUT	NUNSPEET
D. VAN HAAREN	ELBURG
G.J.K. VAN PUTTEN	ELBURG
P. HOLSTEGE	ELBURG
E.W. EVERS	'T HARDE
J.H. ROZENDAAL	DOORNSPIJK
J. VAN DORP	ELBURG
B. VERCOUTEREN	DEVENTER
W. VAN MOURIK-KANIS	AMERSFOORT
R. BLOMSMA	ELBURG
B. LEUSINK	ELBURG
J.W. VAN DIJK	ELBURG
W. VAN DE WETERING	DOORNSPIJK
W.B. ENGELTJES	'T HARDE
W. VAN HET GOOR	'T HARDE
M. POST	'T HARDE
H.W. KANIS	'T HARDE
H. DROST	DOORNSPIJK
R. ALFERINK	APELDOORN

G. VAN OLSBOSCH	NUNSPEET
L. BIEMOND-BOSCH	HULSHORST
G. SNELLER	'T HARDE
D. WIENKE	ELBURG
W. BALK	ELBURG
T. RUITENBERG	ELBURG
J. SIEMERINK	ELBURG
G. VAN WENDEL DE JOODE-ZIELHUIS	NUNSPEET
D. VAN ESSEN	DALFSEN
G. VAN WIJHE	ELBURG
G. DEKKER-VAN ZEEBURG	DOORNSPIJK
J. BOEKELMAN	AMSTERDAM
G.J. CRUM	ELBURG
H. VAN DER GRAAF	OLDEBROEK
J. DE GROOT	AMERSFOORT
A.J. VOS	HAAKSBERGEN
G. DEETMAN	NUNSPEET
M. LIPKE	ELBURG
A. VAN OS	'T HARDE
J. DE NOORD	UTRECHT
J.A. HOP	ELBURG
H. VAN DER FLIERT	'T HARDE
H. MEULEMAN	ELBURG
M. LANSER	ELBURG
J. HOEKERD	ELBURG
C. KESSELAAR	ELBURG
K.W. VAN DE POLL	AMSTELVEEN
R. BOERSMA	HIPPOLYTUSHOEF
W. EGHUIZEN	ELBURG
C. VAN 'T HUL-ZOOMBELT	ELBURG

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
OPROEP 1 EN 2	5
IN MEMORIAM HENK VAN LEEUWEN EN GERIE ZWEP	6
NAMEN LEZEN IN WESTERBORK	7
SCHENKINGEN	7
BOEKPRESENTATIE BIOGRAFIE ANNA SCHAPIRA	8
EEN BIJZONDER LEVENVERHAAL...	9
VISSERIJAVONDEN 2025	10
MET WORTEL EN TAK OPGEBOEID	11
BOEIENDE LEZING OVER WATERSNOODRAMP 1825	12
BOEIENDE LEZING OVER 1945 DOOR AD VAN LIEMPT	12
NACHTELIJKE WANDELTOCHT NAAR HEERDE	13
LIDNUMMER EN E-MAILADRESSEN	13
TENTOONSTELLING 40-45 IN OBJECTEN	14
VIJFTIG ALLEDAGSE BEVRIJDINGEN	15
DE BEVRIJDING VAN ELBURG HERBELEEFD	16
MAUD PEPPER-DAHME KONINKLIJK ONDERSCHIEDEN	18
ONTHULLING NIEUWE NAMEN OP DE OORLOGSMONUMENTEN	19
OPEN JODSE HUIZEN 2025	22
VORKJE VAN MAUD PEPPER-DAHME	23
VUURLOOP VANUIT WAGENINGEN NAAR ELBURG	26
EXCURSIE MET AD VAN LIEMPT	28
ALGEMENE LEDENVERGADERING EN DE PRESENTATIE VAN EEN BIJZONDER BOEK	29
AIRBORNEFIETSTOCHT IN DE OMGEVING VAN OOSTERBEEK	30
STRIPBOEK UIT DUIJZEND	31
ECHTPAAR BOSSENBROEK 65 JAAR GETROUWD	32
HUWELIJKSVOLTREKING IN DE VISAFSLAG	33
PALINGROKERIJ ROZEMARIJNSTEEG 25	34
ZOMERAVONDLEZINGEN	36
OPNAMES KOSTUUMDRAMA IN DE ROKERIJ	36
WERKGROEP ARCHEOLOGIE OP BEZOEK IN ERMELO	36
ONTHULLING VISSERSBEELD OP DE BEURS AAN DE HAVEN	38
WERKGROEP BEGRAAFPLAATS NUNSPETERWEG	40
WERKGROEP BEGRAAFPLAATS DOORNSPIJK-DORP	41
BEGRAVEN IN DE GEMEENTE ELBURG	42
ARENT THOE BOECOP ONTVANGT EEN FORS BEDRAG VAN DE RABOBANK	44
AGENDA	45
SPONSOREN	46
COLOFON	47

VOORWOORD

Arent thoe Boecop heeft een druk jaar achter de rug. In deze Kroniek blikken we terug op de vele activiteiten waar de vereniging bij betrokken was. In 2025 stonden we uitgebreid stil bij de herdenking van 80 jaar vrijheid. De start was al in januari toen de biografie verscheen van Anna Schapira (1912-1997), de Joodse onderwijzeres die als enige van de Joodse gemeenschap terugkeerde uit de concentratie- en vernietigingskampen.

De piek van dit bijzondere jaar lag met name in de maanden april en mei. U kunt dit allemaal teruglezen in deze Kroniek. We sluiten deze reeks van activiteiten op 15 november af met een excursie naar België. Daar bezoeken we het strafdok Breendonk en de Dossinkazerne in Mechelen. Twee gruwelijke plekken die ons confronteren

met het onmenselijke handelen van de nazibeulen bij onze Zuiderburen.

Verder leest u over de massaal bezochte Visserijavonden, over onze werkgroepen die actief zijn op de begraafplaatsen in Doornspijk en Elburg, over de onthulling van drie namenmonumenten van oorlogsslachtoffers en over de onthulling van het vissersbeeld aan de haven en over het bijzondere stripboek over de onderduiktijd van Leni Duijzend (Uit Duijzend).

Voor het bestuur van Arent thoe Boecop was er een evenement wat dit jaar alles overtrof. Voor ons was dat de herdenking van Elburgs Bevrijdingsdag op 19 april 2025. In geen jaren waren er in de binnenstad van Elburg zoveel mensen op de been om samen stil te

staan bij de 80-jarige herdenking van de bevrijding van Elburg. Een viering met als bijzondere eregast Maud Peper-Dahme, die als Joods meisje in de jaren 1942-1945 was ondergedoken in Oldebroek en in Elburg. Op de Vischmarkt stelde Kees van de Streek Maud de vraag of ze in haar gedachten nog eens terug kon gaan naar donderdag 19 april 1945. Maud vertelde met ontroering dat er toen ongelooflijk veel blijde mensen in het stadje waren, bijna vergelijkbaar met precies 80 jaar later. De Elburger bevolking gaf haar tenslotte een minutenlang daverend applaus.

De redactie en het bestuur van Arent thoe Boecop wensen u veel kijk- en leesplezier toe.

Willem van Norel
Oktober, 2025

De 95-jarige veteraan Henk Binnekamp hijst de vlag tijdens de herdenking van de tachtigste bevrijdingsdag van Elburg op 19 april 2025. Eregast Maud Peper-Dahme (rechts) kijkt vanaf de muzikentent toe.

OPROEP 1

We willen graag een publicatie voorbereiden over de vele winkels die er in de vorige eeuw in Elburg waren. Elburg telde op enig moment maar liefst elf bakkers en negen slaggers in de binnenstad. Daarnaast waren er diverse kruidenierswinkels, tabakswinkels, kledingwinkels, schoenenzaken, kapperszaken en groentewinkels. Aan het begin van de twintigste eeuw was er in Elburg zelfs een zogeheten water- en vuurwinkeltje.

We zijn op zoek naar verhalen, herinneringen, advertenties, documenten, brieven en vooral fotomateriaal met betrekking tot de (vele) winkeltjes in de Elburger binnenstad. Ook foto's van eigenaren van winkeltjes of interieurs van winkels zijn welkom.

De klompenwinkel van Frank Leusink aan de Noorderkerstraat 15.

U kunt een mailtje sturen of eventueel bellen met Willem van Norel
willemvannorel56@gmail.com

0525-684595.

Uiteraard krijgt u alle materialen weer zo spoedig mogelijk terug.

OPROEP 2

De werkgroep Publicaties is daarnaast ook bezig met de voorbereiding van een publicatie over de vishandelaren, de rokerijen en de visventers van Elburg. Elburg telde in de vorige eeuw tenminste acht rokerijen en vele visventers. Door de aankoop van de palingrokerij aan de Rozemarijnsteeg is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de familie Van Triest. Drie generaties van deze familie ventten bijna anderhalve eeuw vanuit Elburg met vis naar onder andere Nijmegen, Arnhem, Zutphen, Deventer, Dieren en Doesburg.

Ook voor dit project zijn we op zoek naar foto's, verhalen, documenten, brieven, advertenties en andere gegevens.

U kunt een mailtje sturen of eventueel bellen met Willem van Norel: **willemvannorel56@gmail.com**
0525-684595. Uiteraard krijgt u alle materialen weer zo spoedig mogelijk terug.

Paling schoonmaken in de rokerij van de firma Van der Heide (Havenkade).

1. *Jan Willem Stoffer (Talhöltjen) als visventer met zijn transportfiets.*

2. *Visventer Harm van de Kolk (De Huzaar).*

IN MEMORIAM HENK VAN LEEUWEN EN GERRIE ZWEP

Op 20 maart 2025 kwam geheel onverwachts een einde aan het leven van Henk van Leeuwen. Hij stierf kort voor zijn 76e verjaardag in zijn woonplaats Nijverdal. Henk was een betrokken lid van onze vereniging. Hij was een kleinzoon van Lulof van Leeuwen, die zich in 1925 vanuit Heerde in Elburg vestigde om de pas opgerichte wasserij over te nemen van Jan Janssen. Henk zag het een aantal jaren geleden als een grote uitdaging om de geschiedenis van deze wasserij te onderzoeken en te beschrijven. Dat resulteerde uiteindelijk in de prachtige publicatie 100 jaar Wasserij Het Vertrouwen. Het eerste exemplaar van deze uitgave werd tijdens een feestelijk en drukbezocht samenzijn in het Gruithuis op 8 februari 2024 uitgereikt aan Gerrie Zweg. Gerrie had ruim 50 jaar met volle inzet bij de wasserij gewerkt. De schok na het plotselinge overlijden van Henk van Leeuwen was groot. Zijn vrouw Erna was nog maar kort daarvoor overleden. Henk werd op 28 maart begraven in Nijverdal.

Heel tragisch is dat Gerrie Zweg betrekkelijk kort na Henk van Leeuwen ook is overleden. Haar dood kwam volslagen onverwachts op 24 juli 2025, tijdens haar revalidatieperiode in Zwolle na een enkelbreuk. Een longembolie werd haar uiteindelijk fataal. Gerrie Zweg was vele jaren een zeer betrokken lid van Arent thoe Boecop. Ze bezocht met regelmaat de lezingen, deed mee met de wandelingen en de fietstochten en ging vrijwel altijd mee met de excursies. Gerrie hielp altijd waar ze kon. Daarnaast was ze vele jaren een trouw bezorgster van onze publicaties in de binnenstad.

Henk van Leeuwen overhandigt Gerrie Zweg het eerste exemplaar van zijn boek over Wasserij Het Vertrouwen.

Henk van Leeuwen tijdens de presentatie van het boek over Wasserij Het Vertrouwen op 8 februari 2024.

Haar rouwkaart was gesierd met vier kenmerkende objecten waar ze van hield: de Sint-Nicolaaskerk, de Vischpoort, de visafslag en een botter. De indrukwekkende dankdienst voor het leven van Gerrie was op woensdag 30 juli in de Sint-Nicolaaskerk. Velen kwamen naar de kerk om afscheid van Gerrie te nemen. We gedenken Henk van Leeuwen en Gerrie Zweg met diep respect voor wie zij waren, in het bijzonder voor wat ze voor Arent thoe Boecop hebben betekend. We wensen de nabestaanden heel veel sterkte toe om dit grote verdriet te kunnen verwerken.

Gerrie Zweg was meer dan vijftig jaar werkzaam bij Wasserij Het Vertrouwen.

Gert van Norel bezig met het lezen van de namen van de slachtoffers.

Wim van Triest leest in Kamp Westerbork de namen van de Holocaustslachtoffers voor.

Hans Peeper sloot na vijf dagen en vijf nachten het lezen van de namen van de slachtoffers af in Kamp Westerbork.

NAMEN LEZEN IN WESTERBORK

Net als in 2020 namen ook in 2025 in Kamp Westerbork een aantal leden van Arent thoe Boecop deel aan het lezen van de namen van de slachtoffers van de Holocaust. In estafettevorm deden tussen 22 en 27 januari bijna 800 mensen mee aan deze indrukwekkende ceremonie.

Vanuit Elburg waren de volgende mensen vertegenwoordigd: Chantal van Gelder, Jaëlle van Gelder, Gert van Norel, Willem van Norel, Wendy Polinder, Jetse Kuipers, Marijke Weterholt en Wim van Triest.

In de nacht van 24 op 25 januari werden per deelnemer in tien minuten ongeveer 160 namen gelezen. Deze marathonsessie duurde vijf dagen en vijf nachten. Na 120 uur lezen sloot Hans Peeper deze indrukwekkende rij van lezers af. Hans wist als kleine jongen van zes jaar het concentratiekamp Bergen-Belsen te overleven.

SCHENKINGEN

Met enige regelmaat ontvangt ons bestuur bijzondere dingen van onze leden. Van de familie van wijlen Gerrit ten Have kregen we een prachtige

collectie schilderijen, die door Gerrit zelf waren gemaakt. Daarnaast schonken de nabestaanden twee prachtige bottermodellen (EB 69

en EB 16) bestemd voor onze palingroekerij. We zijn de familie Ten Have zeer dankbaar voor deze unieke schenkingen!

BOEKPRESENTATIE BIOGRAFIE ANNA SCHAPIRA

Bij de start van het herdenkingsjaar met betrekking tot 80 jaar vrijheid verscheen eind januari 2025 de biografie van Anna Schapira. Willem van Norel deed twee jaar onderzoek naar de enige overlevende van de Joodse gemeenschap van Elburg die uit de kampen terugkeerde. Anna Schapira wist met behulp van een vervalst paspoort ternauwernood het concentratiekamp Bergen-Belsen te overleven.

De presentatiebijeenkomst was op 30 januari in een volle zaal in Lokaal Bloemstraat. Willem van Norel verzorgde een indrukwekkende lezing over het leven van Anna Schapira. Na de pauze was er een toespraak van Bert Jan Hartkamp, die een rede uitsprak namens de emeritus-hoogleraar Johannes Houwink ten Cate. De andere sprekers waren Ad van Liempt, burgemeester Jan Nathan Rozendaal en Hans Peeper. Alle leden van Arent thoe Boecop kregen het boek begin februari gratis thuisbezorgd. Daarnaast kregen alle eindexamenleerlingen van het voortgezet onderwijs in de gemeente Elburg de biografie als een herinneringscadeau ter gelegenheid van 80 jaar vrijheid.

Het boek had een oplage van 3.000 exemplaren. De recensies waren lovend. Tot de meelezers behoorden de hoogleraren Johannes Houwink ten Cate en Bart Wallet, programmamaker en auteur Ad van Liempt en Hans Peeper (overlevende van Bergen-Belsen), De tekstredactie was in handen van Anneke de Reuver.

Op uitnodiging van geschiedenisdocent Sten Juffer verzorgde Willem van Norel op 17 februari drie gastlessen over

Sonja van den Hurk-Grootkerk, Willem van Norel en Hans Peeper tijdens de uitreiking van de eerste exemplaren van de biografie van Anna Schapira.

UITNODIGING

BOEKPRESENTATIE

Graag nodigen we u uit voor de presentatie van de biografie van Anna Schapira (1912-1997). In de afgelopen jaren heeft Willem van Norel onderzoek gedaan naar het leven van Anna. Zij is als enige van de Joodse gemeenschap van Elburg teruggekeerd uit concentratie- en vernietigingskampen.

Donderdag 30 januari 2025
19.30 uur (inloop vanaf 19.00 uur)
Lokaal Bloemstraat, Bloemstraat 14 te Elburg

De auteur zal op deze avond een presentatie verzorgen over het bewogen leven van Anna Schapira. Na het officiële deel zal de avond worden afgesloten met een hapje en een drankje in het verenigingsgebouw aan de Krommesteeg 11.

Namens het bestuur,
Pauline van Zweden - voorzitter
Cor Bastiaan - secretaris

ANNA SCHAPIRA
Overlever van Bergen-Belsen

De door Nicoïlen van Norel ontworpen uitnodigingskaart.

het leven van Anna Schapira voor de leerlingen van de derde klassen van het Van Kinsbergen College.

Tijdens Vestingval, op 6 en 7 juni, gaf Willem van Norel twee minilezingen over de biografie van Anna Schapira.

Een bijzonder levensverhaal...

Elburg is de mooiste kleinste stad van Nederland. Dat vind niet alleen ik, maar ook de man die onze stad véél beter kent dan dat onze stad zichzelf kent. Daarom zou je haast kunnen zeggen dat het buitengewoon vreemd is dat Willem van Norel, die promovendus en opponent zou kunnen zijn in de verdediging van een proefschrift over Elburg, decennia heeft gewacht met het uitbrengen van dit verhaal, dat gisteren in boekvorm is uitgekomen.

Net als mijn recente geschiedenis is dit verhaal, in Van Norels laatste project, het verhaal van een nieuwkomer in Elburg. Het is een enorm aangrijpend én inspirerend verhaal, dat onder meer verder voert langs Wenen, Utrecht, Amsterdam, Parijs, New York, Tel Aviv en Bergen-Belsen. Daarom denk ik dat de biografie over Anna Schapira (1912-1997), die in 1919 in onze stad arriveerde en in 1993 officieus Museum Sjoel opende, nu al een Elburgs-historisch standaardwerk is, waarin onmetelijke overlevingskracht en tomeloos doorzettingsvermogen centraal staat.

Samen met mijn Joodse tante uit Amsterdam (1945), die ook weet wat het is om ergens nieuw aan te komen ben ik (1983) naar het Lokaal aan de Bloemstraat gelopen om de lancering van dit boek over Anna

Schapira bij te wonen. Mijn tante uit Amsterdam kent Elburg vooral van de ansichtkaarten én van de discussie over de zondagse winkelsluiting. Daarover hoorde ik overigens ooit het verhaal in onze stad dat winkels tot aan de massamoord op de Elburgse Joodse Gemeenschap altijd op zaterdag gesloten waren, in plaats van op zondag. Bijzonder hoe de gevolgen van de oorlog nog altijd onderwerp van discussie kunnen zijn.

Anna Schapira kwam in 1919 als zevenjarig meisje naar Elburg om aan te sterken van de geweldige honger die ze als klein meisje in Wenen leed, vlak na de Eerste Wereldoorlog. Ze werd hier hartstochtelijk opgevangen en vertroeteld door de familie Förster in de Jufferenstraat en werd een "echt Elburgs kind". Maar nooit een kind dat helemaal losraakte van haar Joodse identiteit. Ik stel me voor dat Anna hier terecht kwam in een plaats die zo ondoorgrondelijk kan zijn, maar toch meer en meer je thuis wordt. Voor Anna was dat helaas geen blijvend verhaal. Toch is Anna, overlever van Bergen-Belsen, door een kettingbotsing aan (bijna) wonderen 84 jaar geworden, tot ze in Israël haar laatste rustplaats vond.

Gisteravond heb ik samen met mijn tante (en oom) ervaren dat het gevoel, de waardering en de eerbied die Elburg heeft voor het Joodse stuk van haar geschiedenis niet zomaar zal

verdwijnen. Want hoewel Elburg de littekens draagt van het verlies van haar Joodse gemeenschap, ze weet ook heel goed dat het vertellen van haar Joodse verhaal de enige manier is om dat ook in leven te houden en het enige erger dan het noodlot, vergetelheid, te voorkomen. Het is dus geen toeval dat juist Willem van Norel dit verhaal heeft opgetekend. Daarbij bleek gisteravond ook dat het bij nader inzien helemaal niet zo vreemd is dat dit verhaal nu pas opgetekend is. Het kon simpelweg niet eerder. Een klein beetje omdat Willem van Norel enorm druk is. Iets meer nog omdat er geen relevantere periode dan nu had kunnen zijn om dit verhaal uit te brengen. Maar vooral ook omdat veel van de bronnen die Van Norel nodig had om dit stuk standaard geschiedenis te schrijven pas in de afgelopen maanden en jaren beschikbaar is gekomen.

Toch is dat voor mij allemaal niet echt de belangrijkste verklaring. Voor mij heeft de publicatie van dit boek moeten wachten tot nu, tot de avond van gisteren, om de herinnering en het samenzijn te beleven met mijn Amsterdamse oom en tante, voor wie het verhaal van Anna Schapira zo veel betekent. Bijzonder, wat zo'n verhaal uit de mooiste, kleinste stad voor een heel land kan betekenen.

Jerry Allon
Elburg, 31 januari 2025

VISSERIJAVONDEN 2025

Op donderdag 20 en vrijdag 21 februari werd de 28e jaargang van de Visserijavonden georganiseerd. Na een pauze van een aantal jaren werd in 2024 opnieuw begonnen met deze traditie. Opnieuw was de theaterzaal van gemeenschapscentrum Het Huiken twee avonden totaal uitverkocht. Ruim 650 mensen hebben kunnen genieten van de prachtige beelden en de verhalen met betrekking tot het visserijverleden van Elburg.

Vóór de pauze werd uitvoerig stilgestaan bij het 50-jarige jubileum van de Elburger Botterstichting. Wat begon in 1975 met de restauratie en het in de vaart houden van de botter EB 24, is uitgegroeid tot een professionele vrijwilligersorganisatie van zeer hoog niveau. Meer dan 150 enthousiaste en betrokken mensen vormen het fundament voor dit grote succes.

Na de pauze zagen de bezoekers documentaires over de oud-visser Gerrit Leusink (EB 8), over de bouwers van scheepsmodellen en over de palingrokerij van de familie Van Triest aan de Rozemarijnsteeg. Het bestuur van Arent thoe Boecop kijkt met veel genoegen terug op deze twee prachtige avonden. Wederom hebben de organisatoren Barend Bosman en Willem van Norel de mensen kostelijke momenten laten beleven.

De bezoekers van de Visserijavonden konden ook dit jaar weer met volle teugen genieten van de prachtige filmbeelden.

Ook dit jaar was de belangstelling voor de filmavonden in Het Huiken massaal.

Niek Nagelhout vertelt met veel enthousiasme over zijn betrokkenheid bij de Elburger Botterstichting.

De prachtige documentaire over het leven van Gerrit Leusink (De Kaie) was een van de hoogtepunten tijdens de Visserijavonden.

Ko van Twillert draagt de Elburger Botterstichting een warm hart toe.

Met wortel en tak opgebloeid

Gisteren stroomde 't Huiken vol voor de tweede Visserijavond in de 28e jaargang van dit oer-Elburgse evenement. Als nieuwe, niet oer-Elburgse bezoeker, vergaapte ik me van begin tot eind aan de audiovisuele vangst van cultureel erfgoed, gevangen door de camera, regie en interviews van Barend Bosman en Willem van Norel. Toen ik Het Huiken weer uitliep, voelde ik me intens Elburger, wel wetende dat ik nooit een oer-Elburger zal worden.

Dit heeft alles te maken met wortels. Het nieuwe drooggelegde land, waarop ik opgroeide, zou vooruitgang en vernieuwing moeten ademen, maar wel zonder de wortels van een lokale identiteit en geschiedenis. Ook hunkerend naar zo'n identiteit en geschiedenis streek ik twee jaar geleden neer in Elburg. En man, wat heb ik die geschiedenis in Elburg gevonden. Niet als een stoffig oud boek dat niemand meer leest. Maar juist als een levend, weelderig koraal van menselijke verhalen.

Ja, de Visserijavond bracht dat besef scherper dan ooit naar voren. De avond begon met een indrukwekkende film over de toonaangevende Botterstichting, die haar vijftigjarig bestaan inmiddels gevierd heeft. Na de aanschaf en de restauratie van botter EB 24 in 1975 is de varende vloot verder uitgegroeid tot niet minder dan tien bidders, iets waar talloze vrijwilligers

– jong en oud – vol passie aan bijdragen. En toen ik de oprichters over het waarom van de stichting hoorde vertellen, raakte me dat oprecht.

Elburg verloor haar haven vol bidders aan de afsluiting van de Zuiderzee. Terwijl generaties van werkloze vissers op hun klompen naar de blikfabriek togen, werd hun trots en zelfbeeld overlopen door de luide cadans van de productieband. De belofte van "mijn" nieuwe land ging gepaard met een geweldige culturele en psychologische destructie, gesymboliseerd door het verval en de vergane glorie van de Elburgse biddervloot. De Botterstichting heeft deze afstervende cultuur liefdevol gezalfd en zo meer dan levend gehouden.

De Elburgse geest en cultuur kwam in elke film boven. Ook in die over de modelscheepsbouw, die me nog veel grondiger deed beseffen hoeveel betekenis de bidder in Elburg heeft. Lex Terpstra en Hans aan 't Goor vertelden hierin wat het bouwen van – het liefst aan de Elburgse biddervloot getrouwe – modelbidders voor hen persoonlijk betekent. Een goede invulling van de avond, rust in het hoofd, en belangrijker nog, het ambacht doorgeven aan jongere Elburgers, waarmee het verhaal niet stopt. Niet bij hen.

De daarop volgende documentaire, over het nieuwe leven van de palingrokerij van Frank van Triest, was eveneens een innemende registratie van een stevig staaltje

Elburgs cultuurbehoud. De avond beleefde een schitterend slot met het warme, bijna poëtische portret van oud-visser Gerrit Leusink, alias De Kaie. Leusink is 93 jaar, maar zingt en fluit nog altijd als een schoolverlater. Met zijn levendige spraak belichaamde De Kaie, – ook voor een dialectdove als ikzelf – de legendes uit een tijdperk dat echt is verdwenen.

Gisteren keek ik niet alleen naar films over Elburg. Ik keek naar een oeroude cultuur die tot de wortel werd afgekapt. Maar ik keek ook naar de wederopstanding van die cultuur, simpelweg omdat die nog altijd diepgewortelde Elburgse gemeenschap altijd weer zal opbloeien. De Zuiderzee is allang verdwenen, de visserij gestopt, maar de (model)bidder blijft varen, de paling wordt gerookt en De Kaie zingt nog altijd zijn lied.

Gisteren, bij het verlaten van die zaal vol oer-Elburgers, voelde ik dat ik die wortels niet heb, en dus dat ik nooit oer-Elburger zal kunnen worden. En toch. Toch heb ik gisteren, bevangen door het werk van stadscineast Barend Bosman, 2,5 uur in het tegendeel kunnen geloven. Tweeëneenhalf uur lang was ik, ja ook echt ik, oer-Elburger. Zo goed was deze Visserijavond. Heeft u het gehoord? Zegt 't voort!

Jerry Allon
Elburg, 22 februari 2025

BOEIENDE LEZING OVER WATERSNOODRAMP 1825

Op 6 februari 2025 hield de Kamper historicus Theo van Mierlo in het Nationaal Orgelmuseum aan de Van Kinsbergenstraat een boeiende lezing over de watersnoodramp van 1825.

De Boonzaal was tot de laatste stoel gevuld. Meer dan 60 mensen konden er helaas niet in.

De stormvloed van 1825 is niet meteen in ons collectieve geheugen gegrift. De ramp, die de Zuiderzeekust

in dat jaar tergende, veroorzaakte grote verwoestingen, eiste honderden slachtoffers, en deed complete veestapels verdrinken. Duizenden boerderijen en andere gebouwen spoelden weg of raakten ernstig beschadigd. De stormvloed, die ook de Duitse en Deense waddenkust trof, was de grootste natuurramp van de 19de eeuw in Noordwest-Europa. Theo van Mierlo ging tijdens zijn

lezing ook in op de gevolgen voor Elburg en de wijde omgeving. In het buitengebied van Doornspijk verdronken in de nacht van 4 of 5 februari 1825 maar liefst 26 mensen. Met name de familie Pap werd zwaar getroffen.

Later in het voorjaar werd deze lezing herhaald in het Lokaal Bloemstraat. Ook dit keer was de zaal uitverkocht.

BOEIENDE LEZING OVER 1945 DOOR AD VAN LIEMPT

De bekende journalist, programmamaker en auteur van historische boeken, Ad van Liempt, verzorgde op 11 maart 2025 in gemeenschapscentrum Ons Huus een buitengewoon interessante lezing over het laatste oorlogsjaar 1945. Het boek verscheen in 2020 en maakte deel uit van een 6-delige serie van het NIOD over de oorlogsjaren.

De grote zaal van buurtcentrum Ons Huus op de Hoge Enk was tot de laatste stoel bezet. Van Liempt blikte uitgebreid terug op het jaar van de bevrijding, waarbij de geallieerde troepen op feestelijke wijze de straten van veel Nederlandse steden en dorpen binnen marcheerden. Toch was 1945 geen

jubeljaar, want er was tegelijkertijd veel verdriet. Zo vielen er in het laatste oorlogsjaar duizenden doden als gevolg van de hongersnood en waren talloze gezinnen in rouw vanwege de gruwelijke represailles van de bezetter. Daarnaast was er veel onzekerheid en verdriet over het lot van hen die niet terugkeerden uit gevangenschap of de concentratie- en vernietigingskampen. Van de Joodse gemeenschap werden (naar later bekend werd) ruim 102.000 mensen vermoord.

Na afloop van de lezing waren de bezoekers nog in de gelegenheid om vragen te stellen.

Ad van Liempt wist de leden van Arent thoe Boecop op 11 maart 2025 met zijn lezing zeer te boeien..

NACHTELIJKE WANDELTOCHT NAAR HEERDE

In de nacht van 12 op 13 april heeft een wandelgroep met ongeveer 15 leden van Arent thoe Boecop voor het vierde achtereenvolgende jaar in de nachtelijke uren de tocht naar Heerde gelopen. In de vroege ochtend van 13 april werd bij de Klementbrug vervolgens deelgenomen aan de herdenkingsceremonie van de twaalf oorlogsslachtoffers, waaronder de Elburger verzetsmensen Henk Hulst en Niek Rambonnet.

De wandeltocht is mede bedoeld als een bezinning. Een deel van de route wordt daarom door de deelnemers uit respect in stilte gewandeld. De start van de wandeltocht was om 2.00 uur vanaf de Vischmarkt. Een deel van de groep wandelde na de plechtigheid en de lunch vanuit Heerde naar Elburg terug.

Kort voor 7.00 uur in de ochtend van 13 april loopt de grote groep over de Klementbrug richting het monument.

Tijdens de plechtigheid worden ieder jaar toespraken gehouden om de 12 slachtoffers te herdenken.

LIDNUMMER EN E-MAILADRESSEN

Als lid van Arent thoe Boecop kunt u inloggen op onze website en meer informatie krijgen over publicaties, activiteiten, etc.

Om als lid in te loggen op de website van Arent thoe Boecop moet je het lidnummer weten, want het lidnummer (wat uniek is) is je inlogcode. Maar waar kan ik het lidnummer vinden?

Als u post ontvangt van Arent thoe

Boecop staat uw lidnummer op het adresetiket. En mocht inloggen niet lukken dan kunt u altijd een mail sturen naar ledenadministratie@arentthoeboecop.nl en vragen wat het lidnummer is.

Per jaar sturen we een aantal digitale nieuwsbrieven door aan de leden van wie het e-mailadres bekend is bij

de ledenadministratie. We beschikken op dit moment over ruim duizend e-mailadressen. Als u ook een digitale nieuwsbrief wilt ontvangen, geef dan uw e-mailadres door aan onze ledenadministrateur middels het sturen van een e-mailtje.

**Joop Zwart, ledenadministrateur
Arent thoe Boecop**

TENTOONSTELLING 40-45 IN OBJECTEN

Leden van Arent thoe Boecop hadden in de maanden april en mei 2025 in de kapel van Museum Elburg een indrukwekkende expositie ingericht met bijzondere voorwerpen die gerelateerd zijn aan de Tweede Wereldoorlog. De bevolking mocht bij deze tentoonstelling zelf voorwerpen inbrengen. Wim van Triest, Gerjan Ruijter, Gert van Norel en Willem van Norel traden op als gastconservatoren. Aan deze tentoonstelling waren enkele korte rondleidingen gekoppeld.

De tentoonstelling werd op woensdag 9 april op een bijzondere manier geopend door twee tweelingen.

Bertus en Henk Klein waren op 21 december 1944 geboren. De tweeling was nauwelijks levensvatbaar, maar een geleende (houten) couveuse uit Oldebroek redde uiteindelijk hun leven. Inmiddels zijn de broers Klein 80 jaar. Tijdens de openingsbijeenkomst

zat de tweeling trots op de eerste rij in de refter van Museum Elburg. De tweelingzussen Gerrie en Leni Bosch werden op 21 september 1945 geboren in Nunspeet. Hun vader Gerrit Jan Bosch raakte bij een beschieting op 9 maart 1945 op 't Harde zwaargewond. Gerrit Jan overleed uiteindelijk op 19 april 1945 in het noodziekenhuis in Nunspeet. Het was de dag waarop de Noord-Veluwe door de Canadezen en de Engelsen werd bevrijd. Vijf maanden na de dood van hun vader werden Gerrie en Leni Bosch geboren.

De expositie bevatte 45 bijzondere voorwerpen. Aan elk object was een bijzonder verhaal gekoppeld. Naast heel veel bezoekers trok de expositie ook scholieren. Zo kwam Willemijn Zwart met groep 8 van De Wildemaetschool op 19 mei de tentoonstelling bezoeken. Ook de mannengroep van Het Nieuwe

Feithenhof bezocht de expositie. De organisatie kijkt terug op een zeer geslaagde tentoonstelling. Alle tentoongestelde objecten zijn blijvend te bewonderen op de website www.elburginoorlogstijd.nl/voorwerpen/

Naschrift:

Gerrie van Olst-Bosch en Lenie Biemond-Bosch vierden op 21 september 2025 hun 80e verjaardag. Van het bestuur van Arent thoe Boecop kregen ze beiden een levensmiddelenpakketje. Uit eerbetoon voor hun vader hadden Wim van Triest, Gerdien en Cor Bastiaan en Willem van Norel de grafsteen van Gerrit Jan Bosch op de begraafplaats De Eekelenburg in Oldebroek schoongemaakt en opnieuw beletterd. Tegelijkertijd is ook het grafmonument van het oorlogsslachtoffer Hendrik Albertus van Essen opgeknapt.

Bertus en Henk Klein bij de couveuse die 80 jaar geleden hun levens heeft gered.

De tweelingen Klein en Bosch openen de tentoonstelling 40-45 in objecten.

Gerrie van Olst-Bosch en Lenie Biemond-Bosch bij het levensverhaal van hun vader Gerrit Jan Bosch (1916-1945).

Vijftig alledaagse bevrijdingen

“Wie vrij wil zijn, moet de strijd aanbinden tegen het onrecht.” Met deze woorden schetste koningin Beatrix in 1994 de oplossing voor een problematische morele wetmatigheid: waar vrijheid sneuvelt verovert onrecht de macht. Dit is een eeuwig levend gevaar dat het meest gedijt als vrijheden worden afgestaan onder druk van maatschappelijke onveiligheid en culturele onrust. Daarom is het heel erg nodig om terug te kijken op bedreigde vrijheid, maar ook waakzaam vooruit. Juist op deze bevrijdingsdag in 2025.

Afgelopen zaterdag was ik in Museum Elburg. Tot en met 22 mei vertelt de tentoonstelling ‘40-’45 in objecten’ hier over het spanningsveld tussen onrecht en vrijheid van de Tweede Wereldoorlog. Niet met pompeus museumgeklatter, maar met vijftig soms zeer alledaagse voorwerpen. Een koffer, een brief aan een naaste. Een telefoon, een portemonnee. Stuk voor stuk objecten die zelf niets lijken te zeggen en toch getuigen van een levensgevaarlijke strijd tegen onrecht, onderdrukking en kwaadaardigheid.

Het eerste object dat ik tegenkom in de Kloosterkapel is verbonden aan de familie Van Zeeburg. In hun Doornspijker boerderij lieten zij Joodse onderduikers schuilen voor het onheil dat buiten op hen wachtte. De Yad Vashem-penning

werd aan hen toegekend als niet-Joden die tijdens de Holocaust Joodse levens redden. Met daarbij een luchtpostbrief uit Jeruzalem, als extra tastbare erkenning van hun moedige strijd, voor de (Joodse) vrijheid die op dat moment met uitsterven bedreigd werd.

Al even indrukwekkend is het verhaal van de Doornspijker tweeling Bertus en Henk Klein, geboren in december 1944. Veel te licht, veel te vroeg, nauwelijks levensvatbaar. Het ziekenhuis in Zwolle was door een bombardement onbereikbaar. In een houten couveuse, overgedragen door een gezin uit Oldebroek, overleefden de broers twee cruciale maandenlang en konden ze opgroeien tot de tachtigjarige mannen die ze nu zijn. Hun couveuse staat niet voor curiositeit, maar symbool voor de menselijke oerwil te overleven.

Aan het eind van mijn reis langs alle objecten werd ik getroffen door een beeld dat de bevrijding van Elburg in één moment vangt. Jongens op een jeep, omringd door een massa Elburgse mensen. De foto is ondanks zijn antieke status erg kleurrijk, maar z’n betekenis is des te zwart-witter. Het is een treffende illustratie van herwonnen vrijheid, als licht dat weer doorbreekt in het gitzwarte duister van onrecht. Geschoten in de milliseconde waarin vernedering plaats maakte voor waardigheid. Het moment waarop vreugde en overleving samensmolten tot alles hetgeen we op deze vijfde mei koesteren en vieren.

Een herinnering flitst door mijn gedachten. Hij is al van even geleden, want mijn dochter kon hierin nog niet lopen. Samen zijn we op Kop van ‘t Ende. De lucht is stil. Zij zit in haar wagen, met haar knuffel Aapie dicht tegen zich aan. Ze kijkt kalmpjes naar wat eendjes in de verre verte. Geen sporen van oorlog in haar lijf, geen flard van onrecht op haar netvlies. De vrijheid die ik met haar – juist daar – ervaar is in werkelijkheid allesbehalve vanzelfsprekend. Was het niet met het ontstaan van bevrijdingsdag in gedachten, dan wel met alle vrijheid die op dit moment vernietigd wordt. Zelfs in landen die gebouwd en verenigd zijn op de garantie van vrijheid.

De tentoonstelling is dus geen eindpunt, maar een tussenstation. Door naar Museum Elburg te gaan kunnen we zien, luisteren en onszelf afvragen waar ook wij vandaag de dag naartoe willen gaan. En daarmee kiezen. Niet per definitie voor een modieus ideaal of een heroïsch verhaal, maar voor vrije medemenselijkheid. Zoals de mensen aan wie deze voorwerpen toebehoorden dat ook deden. Omdat zij instinctief aanvoelden dat de strijd tegen onrecht aan hen de meest vrije doorgang naar de menselijke overleving zou verschaffen.

Daarom. Leve de Koningin. Leve de vrijheid. Hoera, hoera, hoera.

Elburg, 4 mei 2025
Jerry Allon

DE BEVRIJDING VAN ELBURG HERBELEefd

Op donderdag 19 april 1945 werd Elburg bevrijd door de Canadezen, ondersteund door de Engelsen. Een aantal oudere Elburgers bewaart nog steeds bijzondere herinneringen aan deze onvergetelijke dag.

Tachtig jaar later, op zaterdag 19 april 2025, werd in Elburg, Nunspeet en Oldebroek op speciale wijze stilgestaan bij dit bijzondere moment in de geschiedenis. Rondom het overkoepelende thema 'Vrijheid deel je met elkaar' was een grootschalig herdenkingsprogramma opgezet, waarin herinnering, dankbaarheid en saamhorigheid samenkwamen. De dag stond bol van de activiteiten in de verschillende woonkernen. Het meest opvallend was misschien wel een historische militaire colonne met authentieke legervoertuigen.

Omstreeks 10.30 uur arriveerden de militaire voertuigen in Elburg. Op het eerste voertuig reed de ambassadeur van Canada mee. Voorop liep een peloton van militairen (Hellebaardiers) in blauwe overalls onder leiding van hun commandant Wim van Norel. Zij figureerden als de Almelose Stoottroepen, de NBS-ers die in 1945 Elburg als eersten mochten bevrijden. Op de stoep van haar (tweede) onderduikadres aan de Beekstraat 3 kreeg Maud Peper-Dahme symbolisch een plak chocolade aangereikt door de ambassadeur van Canada. Het deed denken aan de Canadese militair die Maud precies tachtig jaar geleden als klein meisje een plak chocolade gaf. Op de overvolle Vischmarkt hield Maud vervolgens een indrukwekkend verhaal over haar herinneringen aan de bevrijding van Elburg. Ook toen stonden er ongelooflijk veel mensen op straat om op een uitzinnige manier de bevrijders te ontmoeten.

Maud Peper-Dahme ontvangt een plak chocolade uit handen van de ambassadeur van Canada.

Kees van de Streek (bestuurslid van Arent thoe Boecop) interviewt Maud Peper-Dahme bij de muziektent op de Vischmarkt.

Zaterdag 19 april 2025 is voor velen een onvergetelijke dag geworden. Zelden zijn er zoveel mensen in het stadje geweest

om het gevoel van vrijheid samen te kunnen beleven.

Commandant Wim van Norel leidt de Stoottroepen (NBS) Elburg binnen. In 1945 waren het de Almelose Stoottroepen die als eerste bevrijders Elburg binnenmarcheerden.

MAUD PEPER-DAHME KONINKLIJK ONDERSCHIEDEN

Op 19 april 2025 kreeg Maud Peper-Dahme uit handen van burgemeester Tanja Haseloop-Amsing een eervolle Koninklijke onderscheiding.

Maud temidden van haar twee dochters en de burgemeester van Oldebroek.

Op zaterdag 19 april 2025, tijdens de regionale viering van 80 jaar Vrijheid, werd Maud Dahme-Peper benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De Koninklijke Onderscheiding werd uitgereikt door burgemeester Tanja Haseloop-Amsing van Oldebroek, als erkenning voor haar jarenlange, wereldwijde inzet voor Holocausteducatie en het herdenken van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. De uitreiking vond plaats in het bijzijn van haar twee dochters en vrienden uit de Verenigde Staten, van lokale bestuurders, en van vertegenwoordigers van de Verenigde Staten, Canada en het Verenigd Koninkrijk. De bijeenkomst in het Boerderijmuseum in Oldebroek onderstreepte de internationale waardering voor Maud Dahme-Pepers werk en haar blijvende impact over grenzen heen.

Maud Peper werd op 24 januari 1936 geboren in een Joods gezin in Amersfoort. Op zesjarige leeftijd moest ze met haar zusje Rita onderduiken. Ze

kwam terecht bij de familie Spronk in Oldebroek. Het laatste deel van de oorlog vonden Maud en Rita een veilig adres bij de familie Westerink aan de Beekstraat 3 in Elburg.

Maud en Rita en hun ouders overleefden de Holocaust, emigreerden na de oorlog naar de Verenigde Staten, en leidden daar jarenlang een relatief gewoon leven – totdat in de jaren tachtig de opkomst van Holocaustontkenning haar ertoe bracht om haar persoonlijke verhaal te gaan delen. Sindsdien heeft zij zich met hart en ziel ingezet voor educatie over de Holocaust. Jaarlijks verzorgt zij vele lezingen en gastlessen voor scholen, universiteiten en maatschappelijke organisaties in binnen- en buitenland. En sinds 1998 organiseert zij studiereizen voor docenten en studenten uit New Jersey naar Nederland en andere delen van Europa, waarbij onder meer bezoeken worden gebracht aan haar eigen onderduikadressen, Kamp Amersfoort, concentratiekampen en het Anne Frank Huis.

De impact van het werk van Maud is groot, zowel in Nederland als daarbuiten. Ze werkt onafhankelijk en vrijwillig, maar heeft met haar inspiratiekracht talloze organisaties, onderwijsinstellingen en overheden weten te verbinden aan haar missie: herdenken, herinneren en voorkomen dat de geschiedenis zich herhaalt.

In diverse toespraken gaven burgemeester Tanja Haseloop-Amsing en anderen op 19 april in het Boerderijmuseum in Oldebroek hun diepe bewondering aan: *“Maud Dahme is als 89-jarige nog altijd vol energie en reist vol overtuiging door Europa met busladingen studenten en leraren. Haar levenslessen over moed, medemenselijkheid en het gevaar van haat blijven ons allemaal bij. Zij is een inspiratiebron voor generaties.”*

Namens Museum Sjoel Elburg en de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop mocht Willem van Norel Maud toespreken.

ONTHULLING NIEUWE NAMEN OP DE OORLOGSMONUMENTEN

Gerard Lokhorst en burgemeester Jan Nathan onthullen het nieuwe namenmonument in Doornspijk.

Op vrijdagmiddag 2 mei 2025 vonden in Doornspijk, 't Harde en Elburg drie achtereenvolgende ceremonies plaats bij de oorlogsmonumenten. Een projectgroep bestaande uit Dirk van Norel, Gerard Lokhorst, Leo den Hoed, Wim van Triest en Willem van Norel had alles minutieus voorbereid. Onderzoek wees uit dat maar liefst 17 namen van oorlogsslachtoffers niet op de bestaande oorlogsmonumenten waren vermeld.

Om 14.00 uur vond in Doornspijk de onthulling plaats van een aanvullend oorlogsmonument. Aan de Veldweg verzamelde zich een grote schare genodigden en belangstellenden

om getuige te zijn van een plechtige ceremonie. Aan het bestaande oorlogsmonument met zeventien namen werden acht oorlogsslachtoffers toegevoegd. Hun namen zijn: Harmen Bosch, Harmen Dijkhuizen, Gerrigje Bouw-Wijnne, Evert van Loo, Elisabeth de Graaf-Smit, Jan Verschoor, Hendrik Vlijm en Arie van der Zwan. Burgemeester Jan Nathan Rozendaal leidde de plechtigheid. Hij zette de schijnwerpers op de tragische dood van de 46-jarige Evert van Loo, die op 4 december 1944 op de Gerichtenweg dodelijk werd beschoten. Zijn vijf jonge kinderen hadden op dat moment geen ouders meer, omdat moeder Heintje van

Loo-Koops al in 1935 was overleden. Gerard Lokhorst en burgemeester Rozendaal onthulden na de toespraak de twee plaquettes met de namen van alle slachtoffers. Enkele leden van de muziekvereniging Juliana speelden toepasselijke muziek. Na het taptoesignaal en twee minuten van stilte konden alle aanwezigen langs het monument defileren en bloemen leggen.

In 't Harde vond een uur later op het Centrumplein een bijna vergelijkbare ceremonie plaats. Ook hier legde de burgemeester uit dat de namen van vijf oorlogsslachtoffers nooit eerder op een monument waren vermeld.

Burgemeester Rozendaal spreekt in Doornspijk over de tragische dood van Evert van Loo.

Hij noemde als voorbeeld de naam van de 29-jarige Gerrit Jan Bosch. Hij was op 9 maart 1945 ernstig gewond geraakt bij een beschieting door een Engelse Spitfire. Gerrit Jan Bosch heeft daarna nog 41 dagen geleefd. Op zijn sterfbed is hij, een week voor zijn overlijden, nog getrouwd met Sara Magdalena (Sara) Fidder uit Nunspeet. Gerrit Jan Bosch stierf op 19 april 1945, precies op de dag dat 't Harde werd bevrijd. Vijf maanden later beviel zijn echtgenote Sara van een tweeling. Bijzonder was dat deze tweeling, Gerrie van Olst-Bosch en Lenie Biemond-Bosch, de plaquette op 't Harde samen met burgemeester Rozendaal mocht onthullen. De namen van de vijf toegevoegde oorlogsslachtoffers op 't Harde zijn: Gerrit Jan Bosch, Hendrik Albertus van Essen, Hendrik Leusink, Hendrikus Leusink en Johannes Hermanus de Reuver.

In Elburg begon de ceremonie om 16.00 uur. Burgemeester Jan Nathan Rozendaal heette de families Engeltjes, Spek, Ter Velde en Westerink speciaal

Lenie Biemond -Bosch en Gerrie van Olst-Bosch onthullen met burgemeester Rozendaal het namenmonument op 't Harde.

Anneke en Gerrie de Reuver leggen bij het monument op het Centrumplein bloemen voor hun oom Johannes Hermanus de Reuver.

De plechtigheid op het Centrumplein op 't Harde.

welkom. De burgemeester legde uit dat in 1948 een monument met de namen van vijf verzetsstrijders was onthuld. Deze middag zouden vier namen van burgerslachtoffers worden toegevoegd: Gerrit Engeltjes, Leonard Spek, Alie Elizabeth ter Velde en Gerrit Westerink. Bijzonder was dat alle vier (hoogbejaarde) kinderen van Leo Spek bij deze plechtigheid aanwezig waren. Het tragische verhaal van hun vader stond tijdens deze bijeenkomst centraal.

Na het taptoesignaal en het moment van stilte werden de verzen 1 en 6 van het Wilhelmus door de grote groep aanwezigen gezongen. De levensverhalen van alle 49 oorlogsslachtoffers zijn beschreven in een speciale Kroniek (nummer 176) van de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. De aanwezige familieleden van de slachtoffers kregen na afloop allemaal een exemplaar van deze publicatie aangeboden. De leden van Arent thoe Boecop ontvingen een week later de nieuwe Kroniek.

Herman Spek en burgemeester Rozendaal onthullen het namenmonument in Elburg.

De familie Spek bij het verzetmonument op de Elburger wal. Jentje ter Velde-Stoffer, schoonzus van het oorlogsslachtoffer Alie Elizabeth ter Velde, staat op de achtergrond.

Het verzetmonument in Elburg met aan de rechterkant de plaque met de toegevoegde namen.

OPEN JOODSE HUIZEN 2025

Op zaterdag 3 mei 2025 vond in Elburg de achtste editie van Open Joodse Huizen plaats, georganiseerd door Museum Sjoel Elburg en ondersteund door Arent thoe Boecop.

Open Joodse Huizen is een project met persoonlijke herdenkingen in huizen en andere gebouwen van waaruit Joodse bewoners tijdens de Tweede Wereldoorlog werden weggevoerd. Diverse sprekers vertelden deze bijzondere dag via minilezingen over het (vooroorlogse) Joodse leven van Elburg. Er werd gesproken over vervolging,

onderduik, verzet, deportatie en terugkeer, maar ook over de plaats die de bewoners vroeger in de samenleving van Elburg innamen. De indrukwekkende verhalen werden op vijf verschillende adressen verteld: in de panden Jufferenstraat 29, Beekstraat 6, Beekstraat 13, Beekstraat 38 en Krommesteeg 11. In de concertzaal bij de familie Hutten werd prachtige muziek gemaakt. In totaal hebben ongeveer 250 mensen de bijeenkomsten bezocht.

Gerjan Ruijter en Iris Verweij lezen de namen van de 23 slachtoffers van de Holocaust uit Elburg.

Gerjan Ruijter tijdens zijn lezing in het overvolle Gruithuis aan de Krommesteeg.

In het gebouw van de Christelijk Gereformeerde Kerk hield Gert van Norel een interessante lezing over het verzet in Elburg.

Marijke Weterholt gaf een lezing in het gebouw van het Leger des Heils (Beekstraat 13).

Ook dit keer verzorgde het echtpaar Hutten een indrukwekkende muzikale bijdrage aan het project Open Joodse Huizen.

VORKJE VAN MAUD PEPER-DAHME

In 1942 kwamen de Amersfoortse Joodse meisjes Maud en Rita Peper op hun eerste onderduikadres in Oldebroek terecht. Op de boerderij van Hendrik Spronk en Coba Flier werden de meisjes liefdevol opgevangen. De ouders van Maud en Rita hadden hun dochtertjes elk een koffertje met spulletjes meegegeven. Zo kregen de beide meisjes een lepeltje en een vorkje mee waarin hun namen waren gegraveerd. In 2017 is tijdens een verbouwing van de boerderij aan de Zuiderzeestraatweg 366 het vorkje van Maud teruggevonden. Nadat het zilveren vorkje was schoongemaakt en opgepoetst, kwam de ingegraveerde naam van Maud tevoorschijn. Vlak voor haar overlijden schonk de 98-jarige Dirkje (Ditte) Spronk-Franken het vorkje aan Maud. Na afloop van Open Joodse Huizen, op zaterdagmiddag 3 mei, gaf Maud Peper-Dahme het vorkje aan Willem van Norel in bruikleen voor de tentoonstelling 40-45 in objecten. Op zondag 27 juli schonk Maud het vorkje persoonlijk aan Museum Sjoel Elburg.

Maud Peper-Dahme legde op 3 mei 2025 haar vorkje in de vitrine van Museum Elburg.

Het vorkje dat Maud op 6-jarige leeftijd meekreeg van haar ouders toen ze moest onderduiken.

Dirkje Spronk-Franken gaf Maud kort voor haar overlijden in 2017 het gevonden vorkje terug.

VUURLOOP VANUIT WAGENINGEN NAAR ELBURG

Ook in 2025 nam Arent thoe Boecop (in samenwerking met de Oranjevereniging) deel aan de jaarlijkse vuurloop vanuit Wageningen naar Elburg.

Al vanaf 2004 halen leden van Arent thoe Boecop in de nacht van 4 mei op 5 mei het bevrijdingsvuur op vanuit Wageningen. De lopers doen dat in estafettevorm.

Dit jaar sloot een groep lopers van de Van Gelder Groep aan. Directeur Evert van de Poll was dit jaar (en ook in 2026) hoofdsponsor van het evenement in Wageningen. Daarnaast faciliteerde hij de loopgroep uit Elburg ruimhartig. In prachtig ontworpen tenues legden de hardlopers dit keer het traject van Wageningen naar Elburg af. Alles werd door een professionele cameraploeg vastgelegd. In de kantine van het bedrijf in Elburg wachtte de loopgroep in de vroege ochtenduren een uitgebreid ontbijt. Vervolgens werd het bevrijdingsvuur om 9.30 uur op de Vischmarkt ontstoken in het bijzijn van de burgemeester en enkele veteranen en diverse belangstellenden.

EXCURSIE MET AD VAN LIEMPT

Op zaterdag 10 mei begeleidde Ad van Liempt een boeiende excursie naar aanleiding van zijn boek *Hier is het gebeurd*. Er zijn in Nederland vele plekken waar tijdens de oorlog iets is gebeurd wat diepe sporen heeft nagelaten. Vaak staat er een gedenkteken als een herinnering aan deze gebeurtenis.

Met een volle bus geïnteresseerde leden werd eerst een bezoek gebracht aan de Muur van Mussert in Lunteren. Ter plekke schetste Ad van Liempt de historische context. Vervolgens werd Kamp Amersfoort aangedaan, waar Van Liempt bij het monument *De Stenen Man* het verhaal over dit gruwelijke strafkamp vertelde. In een school in Achterveld werd historie geschreven. Daar vonden de besprekingen plaats over de Duitse capitulatie. Seys Inquart besliste op het laatste moment echter anders. In Wageningen werden ruim een week later de capitulatievoorwaarden alsnog gerealiseerd. Niet Achterveld, maar Wageningen kreeg daardoor de nationale bekendheid als de plaats van de bevrijding.

Bij de kerk van Westbroek deed Ad van Liempt verslag van een dramatische schietpartij die had plaatsgevonden op 5 mei 1945. Er vielen elf onschuldige burgerslachtoffers. Daarnaast kwamen twee Duitse soldaten bij het vuurgevecht om het leven.

Tijdens de middaguren werd een uitgebreid bezoek gebracht aan de Maliebaan in Utrecht. Van Liempt begeleidde de groep langs diverse markante gebouwen waar tijdens de oorlog historie was geschreven. De boeiende verteltrant en de uitgebreide dossierkennis van Ad van Liempt hebben deze dag veel indruk gemaakt bij de deelnemers aan deze bijzondere excursie.

Ad van Liempt spreekt de groep toe bij de Muur van Mussert in Lunteren.

De deelnemers van de excursie bij het monument De Stenen Man in Kamp Amersfoort.

Ad van Liempt en de toehoorders op de Maliebaan in Utrecht.

ALGEMENE LEDENVERGADERING EN DE PRESENTATIE VAN EEN BIJZONDER BOEK

Op woensdag 13 mei vond de Algemene Ledenvergadering van Arent thoe Boecop plaats in dorpshuis Ons Huus op de Hoge Enk. Het huishoudelijk gedeelte werd vlot afgehandeld. De vereniging is financieel gezond en er worden veel gevarieerde activiteiten ontplooid. Penningmeester Lammert van het Goor gaf een beknopte toelichting op de jaarcijfers. Ledenadministrateur Joop Zwart deelde de vergadering mee dat het ledenaantal nog steeds (langzaam) toeneemt. De ruim honderd aanwezige leden maakten met een daverend applaus richting het bestuur duidelijk zeer tevreden te zijn met het gevoerde beleid.

Na de pauze verzorgde ons lid Evert Sneller een meer dan boeiende en humoristische lezing over zijn boek 't Mut blienv zoas 't was. Dit boek behandelt de voorgeschiedenis van de gemeentelijke fusie van Doornspijk en Elburg in de periode 1959-1974. Na afloop van de lezing werden de eerste exemplaren van het boek door de auteur uitgereikt aan burgemeester Jan Nathan Rozendaal en aan de 90-jarige Aaltje Pol-van Putten. De man van Aaltje, Wim Pol, was in de zeventiger jaren secretaris van de actiegroep Doornspijk Zelfstandig.

De burgemeester sprak een dankwoord uit naar Evert Sneller voor zijn uitgebreide researchwerk en zijn tomeloze inzet om alle gegevens boven tafel te krijgen.

Kort voor de fusie leek Doornspijk (dat in oppervlakte veel groter was dan Elburg) de naam van de nieuwe gemeente te worden. Maar op het laatste moment koos minister De Gaay Fortman van Binnenlandse Zaken toch

Burgemeester Jan Nathan Rozendaal ontvangt uit handen van Evert Sneller een eerste exemplaar van het boek.

Evert Sneller reikt een eerste exemplaar van zijn boek uit aan Aaltje Pol-van Putten (1934).

voor de naam Elburg.

In het boeiende boek van Evert Sneller worden alle ontwikkelingen, die uiteindelijk in 1974 hebben geleid tot de nieuwe gemeente Elburg, nauwkeurig beschreven. Opmerkelijk was dat Oosterwolde in 1974 werd losgemaakt van Doornspijk en als compensatie voor het geleden grondverlies onderdeel werd van de gemeente Oldebroek. Oldebroek moest tijdens de

gemeentelijke herindeling grondgebied afstaan aan Hattem en Elburg. Voor het bestellen van boeken kan contact worden gezocht met de auteur:

Evert Sneller
Oldenboschweg 19
8084 AV 't Harde
0525 – 683192
06 – 30507679
E-mail: e.sneller@hetnet.nl

AIRBORNEFIETSTOCHT IN DE OMGEVING VAN OOSTERBEEK

Het bezoek aan de Airborne Begraafplaats in Oosterbeek maakte diepe indruk op de leerlingen van het Oostenlicht.

Het grafmonument van Schotse militair C.F. Chandler.

Op donderdag 15 mei organiseerden Wim van Triest en Willem van Norel onder auspiciën van Arent thoe Boecop voor een groep leerlingen van het Oostenlicht een fietstocht in de wijde omgeving van Oosterbeek. Centraal stond de geschiedenis van de Operatie Market Garden. De tocht werd op mountainbikes afgelegd en begon in Arnhem-Noord. Na 7 kilometer fietsen was de eerste stop bij het Airborne Museum Hartenstein. Daar werd een documentaire bekeken over de Slag om Arnhem. In de ondergrondse Airborne Experience konden de leerlingen de geschiedenis bijna levensecht ervaren.

Meer dan indrukwekkend was vervolgens het bezoek aan de Airborne begraafplaats in Oosterbeek, waar ruim 1750 geallieerde militairen liggen begraven.

Verder werden er door gids Willem van Norel historische verhalen verteld in Wolfheze, Heelsum, Doorwerth, Oosterbeek en bij de John Frostbrug in Arnhem. Heel bijzonder was ook de beklimming (met een stijgingspercentage van 5 tot 6 procent en met enkele haarspeldbochten) van de Italiaansegeweg bij de uiterwaarden van de Nederrijn.

Aan het eind van de 45 kilometer lange fietstocht konden de leerlingen met grote tevredenheid terugkijken op deze bijzondere dag, waarbij de combinatie van sport en historie optimaal tot uiting waren gekomen.

STRIPBOEK UIT DUIJZEND

Op vrijdagavond 6 juni was het gezellig druk aan de Krommesteeg in Elburg. Veel mensen kwamen op uitnodiging naar het Gruithuis, om aanwezig te zijn bij de presentatie van een uniek samenwerkingsproject in het kader van '80 jaar vrijheid'. De oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop en Museum Sjoel Elburg hadden de handen in elkaar geslagen en de creatieve en kunstzinnige Renaat van Vuuren uit Elburg opdracht gegeven om het onderduikverhaal van Leni Duijzend als stripverhaal te tekenen. Renaat kreeg toestemming van ArtEZ Hogeschool om deze opdracht als afstudeeropdracht te doen. Maandenlang werd er aan de tekeningen gewerkt, zo vertelde Renaat deze avond.

Nadat Gerard van der Velde als voorzitter van Museum Sjoel Elburg een welkom had uitgesproken verzorgde historicus Willem van Norel een interessante PowerPointlezing over het bewogen leven van Leni Duijzend. Alle genodigden luisterden vervolgens vol aandacht naar Renaats verhaal over de totstandkoming van dit project. Onder de genodigden waren familie en vrienden van Renaat aanwezig, maar ook nazaten van de familie Duijzend en Van Leijen, afgevaardigden uit de gemeenten Nunspeet en Elburg en vertegenwoordigers van de beide besturen. Met name de enorme hoeveelheid werk die bij de totstandkoming van de graphic novel kwam kijken, maakte diepe indruk. Na een toelichting van Renaat werd het eerste exemplaar *Uit Duijzend* uitgereikt aan Iris Ruff, kleindochter van Ella Duijzend, de zus van Leni. Een tweede (eerste) exemplaar werd overhandigd aan twee kleindochters (Jeannet Stremmelaar en Nel de Jong) van het

Het door Renaat van Vuuren gemaakte stripboek over het onderduikverhaal van het Joodse meisje Leni Duijzend.

echtpaar Hendrik en Nel van Leijen, bij wie Leni liefdevol opgenomen was geweest tijdens het laatste oorlogsjaar. Na de uitreiking van de eerste exemplaren kregen de mensen, die op de achtergrond hadden meegewerkt aan deze bijzondere publicatie, een bloemetje. Meegedeeld werd dat in de week na de presentatiebijeenkomst ook alle scholieren van het voortgezet onderwijs,

de groepen 7 en 8 van alle dertien basisscholen in de gemeente Elburg (in totaal 3.000 scholieren), alle leden van de oudheidkundige vereniging en alle vrijwilligers van Museum Sjoel Elburg dit stripboek gratis zouden ontvangen. Het boek is voor 12,50 euro te koop in de museumwinkel van Museum Sjoel Elburg en bij de VVV Elburg. Bestellen bij de penningmeester van Arent thoe Boecop is eventueel ook een optie.

ECHTPAAR BOSSENBROEK 65 JAAR GETROUWD

Willem Bossenbroek en zijn vrouw Janna Bossenbroek-Westerink herdachten op 24 juni 2025 dat ze 65 jaar waren getrouwd.

Op 24 juni 2025 herdachten Willem Bossenbroek en Janna Bossenbroek-Westerink hun 65-jarig huwelijksfeest. Uniek is dat het echtpaar al die tijd in hetzelfde huis aan de Kuimhagenweg 12 in Doornspijk heeft gewoond. Willem Bossenbroek trad vele jaren als organist op in verzorgings- en buurthuizen. Daarnaast was hij actief

met film- en videopresentaties en begeleidde hij zangkoren. Voor Arent thoe Boecop was Willem diverse jaren als organist betrokken bij de dialectavonden in het Buurtgebouw in Oostendorp. Heel bijzonder is dat Willem en zijn vrouw (tot op hoge leeftijd) tientallen jaren alle

publicaties van Arent thoe Boecop in Doornspijk en de wijde omgeving op hun fietsen hebben bezorgd. Het bestuur van Arent thoe Boecop is het echtpaar Bossenbroek blijvend erkentelijk voor alles wat ze voor de vereniging hebben gedaan. Chapeau voor hun jarenlange tomeloze inzet!

Willem en Janna Bossenbroek bezorgden de publicaties van Arent thoe Boecop in Doornspijk en het hele buitengebied.

HUWELIJKSVOLTREKKING IN DE VISAFSLAG

Op vrijdag 27 juni werd in een bijna volle visafslag het huwelijk voltrokken tussen Hendrik Westerink en Anna van Renselaar uit Doornspijk. Ambtenaar van de burgerlijke stand was oud-wethouder Henk Wessel.

Hendrik Westerink is de achterkleinzoon van Jan Westerink, de voormalig schipper van de EB 40. Opa Beert Westerink viste ook op de EB 40. Vader Jan Henk Westerink (Goorweg) is nog steeds actief als visser op het IJsselmeer en in de Markerwaard. En bruidegom Hendrik vist op een Urker kotter op de Noordzee. Kortom: een huwelijksvoltrekking in de visafslag lag zeer voor de hand.

Oud-wethouder Henk Wessel ontvangt het bruidspaar Westerink-van Renselaar bij de visafslag.

Als ambtenaar van de Burgerlijke Stand mocht Henk Wessel het huwelijk van Hendrik Westerink en Anna van Renselaar in de visafslag voltrekken.

PALINGROKERIJ ROZEMARIJNSTEEG 25

Eind januari 2025 heeft Lichtstudio Dagvier de rokerij voorzien van sfeerverlichting. Het geheel ziet er prachtig en smaakvol uit, passend bij het unieke karakter van het gebouw. Het bedrijf sponsoorde een substantieel deel van de kosten. We zijn hen daar zeer erkentelijk voor.

Tijdens een bezoek aan de palingrokerij deed directeur Cor Wijnolts van Oud-Holland Kantoormeubelen de toezegging om veertig klapstoelen te schenken.

De zeer comfortabele en solide stoelen werden een aantal weken later aan de Rozemarijnsteeg 25 bezorgd.

Dick Smit en Gerrit Jan Spronk timmerden eind februari een prachtige kastenwand in de nevenruimte van de rokerij.

Voor alle vrijwilligers die tijdens de renovatie hebben meegewerkt, was er op donderdag 3 juni een bijzondere avond in de palingrokerij. Met beelden werd zichtbaar gemaakt wat er zoal in het afgelopen jaar aan werk was verzet.

De dakgoten aan de zijde van de Ketelsteeg werden op 16 juni door Barend Bosman en Willem van Norel geschuurd, geplamuurd, in de grondverf gezet en afgeschilderd.

De goed bezochte suppoostenavond van de vrijwilligers van de visafslag vond op 27 juni plaats in de rokerij.

Tijdens de hele maand augustus was de palingrokerij op vrijdagmiddag en op zaterdagmiddag opengesteld. De publieke belangstelling was groot.

Op 24 augustus heeft Aard Ruijter de dakkapel aan de steegzijde dichtgemaakt. Het zink was poreus geworden, waardoor er op gezette tijden lekkage was.

Barend Bosman heeft in de maand augustus twee prachtige sandwichborden beschilderd om bezoekers te verwijzen naar de rokerij.

De sponsors van de palingrokerij werden op 5 september in de palingrokerij

De rode poon wordt gerookt in de rokerij aan de Rozemarijnsteeg 25.

ontvangen. Met eigen ogen konden de gulle gevers kennisnemen wat er met hun donaties was gebeurd. Tijdens hun bezoek maakten de gasten kennis met de visrokers Aart Plender en Hessel Westerink (kleinzoon van Frank van Triest). Zij trakteerden het gezelschap op de zojuist door hen ambachtelijk gerookte rode poon, in combinatie met een heerlijk drankje.

In de afgelopen periode heeft een grote groep van enthousiaste vrijwilligers hard gewerkt aan het prachtige project van de palingrokerij aan de Rozemarijnsteeg 25. Langzamerhand krijgt het pand steeds meer een museale inrichting. In geen enkele oude binnenstad in

Nederland is nog een vergelijkbare oude palingrokerij zo authentiek behouden gebleven. Dat maakt ons project in Elburg zo uniek.

Tijdens de Botterzaterdag op 13 september was de palingrokerij opnieuw opengesteld voor het publiek. Aart Plender en Hessel Westerink demonstreerden wederom het oude ambacht van het roken van vis aan belangstellenden. Ongeveer 500 bezoekers hebben deze dag de voormalige palingrokerij bezocht. De stuurgroep en het bestuur van Arent thoe Boecop zijn alle vrijwilligers en alle sponsors ongelooflijk dankbaar voor hun hulp en financiële ondersteuning.

Gerjan Ruijter en Aart Plender onder het toezien oog van Frank van Triest aan het werk in de rokerij.

Aard Ruijter en Aart Plender in actie in de rokerij.

ZOMERAVONDLEZINGEN

Op 22 en 29 juli en op 5 en 12 augustus organiseerden Arent thoe Boecop en het Nationaal Orgelmuseum wederom een serie van acht interessante minilezingen in de Boonzaal.

In verband met de viering van 80 jaar bevrijding was er dit jaar veel aandacht voor de periode van de Tweede Wereldoorlog. De sprekers waren dit keer: Gerjan Ruijter, Iris Verweij, Maarten Seijbel, Gert van Norel en Willem van Norel.

Op alle avonden was de Boonzaal bijna tot de laatste plek bezet.

OPNAMES KOSTUUMDRAMA IN DE ROKERIJ

In de week van 7-12 juli werden in en rondom de palingrokerij filmopnames gemaakt voor een romantisch kostuumdrama getiteld Grand Hotel aan Zee. In september 2026 zal de KRO-NCRV deze 8-delige serie op de televisie uitzenden.

De serie speelt zich af in het Noordwijk van de vroege twintigste eeuw, een periode waarin het vissersdorp zich ontwikkelde tot een mondaine badplaats voor de Europese elite.

Elburg is een van de plaatsen, die in deze serie dient als decor. Er zijn onder andere opnames gemaakt in de Ellestraat, de Ketelsteeg, de Rozemarijnsteeg en de Krommesteeg. In de palingrokerij aan de Rozemarijnsteeg zijn diverse dialogen opgenomen.

WERKGROEP ARCHEOLOGIE OP BEZOEK IN ERMELO

Het beeld van een Romein op de Ermelosche Heide.

Op de Ermelosche Heide hebben archeologen de sporen van een Romeins mars(marcheer) kamp gevonden en daar onderzoek gedaan. Dat onderzoek betrof een deel van het kamp. Het nog te onderzoeken deel van het zogeheten marskamp ligt op een landgoed waarvan de toenmalige eigenaar geen toestemming gaf voor onderzoek. Inmiddels is het landgoed van eigenaar gewisseld en is men nu bezig om dat deel alsnog te onderzoeken. De werkgroep Archeologie uit Elburg werd uitgenodigd om te komen helpen. Omdat het nog vakantietijd was, ben ik (Pauline van Zweden) daar als enige heengegaan. Er zijn proefsleuven aangelegd, waarbij men een spitsgracht heeft ontdekt. De wallen zijn zichtbaar in het landschap. Interessant om te weten is dat de Romeinen, die veelal onderweg waren met een legioen (bestaande uit gemiddeld 5.000 tot 6.000 soldaten), op verschillende plekken een marskamp maakten om vervolgens een paar dagen uit te rusten. Bij het aanleggen van zo'n kamp had iedere soldaat een eigen taak. Zo kon men in een paar uur tijd wallen opwerpen en grachten aanleggen. Deze grachten

werden in een soort V-vorm gegraven (spitsgracht). In deze grachten werd allerlei afval gegooid. Liefst zo scherp mogelijk zodat de vijand er niet door kon lopen.

Mijn taak was om zand/grond te zeven en dat te onderzoeken op stukjes ijzer, stukjes scherf en zaken waarvan ik dacht dat het iets bijzonders zou kunnen zijn. Deze stukjes moest ik aan een archeoloog laten zien, die het vervolgens beoordeelde. Waardevolle objecten werden in een plastic zakje gedaan. Het was leuk en boeiend om met een groep archeologen, studenten en meetkundigen te mogen samenwerken. Het Romeinse Marskamp is nu volledig in kaart gebracht. Verder onderzoek op details is nog gaande.

Pauline van Zweden
Elburg, 8 september 2025

Aan het werk bij het graven van een proefsleuf.

Pauline van Zweden bezig met het zeven van grond uit de proefsleuven.

De contouren van een spitsgracht in beeld.

ONTHULLING VISSERSBEELD OP DE BEURS AAN DE HAVEN

Nanne van de Poll (zoon van Elburgs naoorlogse burgemeester W.H. van de Poll) en oud-visser Gerrit Jan van Triest (EB 68) onthullen het vissersmonument op De Beurs (aan de Havenkade). Het was traditioneel de plek waar de vissers zich vroeger verzamelden.

Op woensdagmiddag 10 september 2025 is onder grote belangstelling het vissersbeeld bij het sluisje aan de haven onthuld. Vooraf was er in het Gruithuis (aan de Krommesteeg) een samenkomst, waar ruim 70 genodigden aanwezig waren.

Historicus Willem van Norel heette de gasten welkom namens de besturen van de Stichting tot behoud van Elburger botters, de Culturele Stichting Elburg, de visserijvereniging Ons Belang en de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. Deze vier organisaties hadden de plannen tot het plaatsen van het vissersbeeld voorbereid.

Naast de familie van kunstenares Francien de Jonge en haar partner Nanne van de Poll, waren ook de bestuurders van de visafslag aanwezig. De oud-vissers van Elburg waren vertegenwoordigd door Gerrit Leusink (93), Gerrit Jan van Triest (90) en Jaap Leusink (90). Ook familieleden van de drie in brons gegoten oud-vissers Jacob Westerink (EB 36), Gerard van der Heide (vetkoopman en vader van de schippers van de EB 4, de EB 15 en de EB 18) en Aart van Triest (EB 58) waren aanwezig.

Willem van Norel verzorgde in het Gruithuis een buitengewoon

interessante lezing over de geschiedenis van de afsluiting en de droogmaking van de Zuiderzee. Vervolgens ging hij dieper in op de mentale problemen die dit alles tot gevolg had voor de vissersbevolking van Elburg. De Zuiderzeesteunwet (ingesteld in 1925) veroorzaakte enorme spanningen in de vissersgezinnen door de vaak minimale steunverlening. De geleden schade door de waardevermindering van de schepen en de netten werd lange tijd niet erkend. Aan het eind van zijn verhaal vertelde Van Norel over de totstandkoming van de beeldengroep. Het prachtig ontworpen beeld van de drie vissers

wil drie dingen beogen. Het is een eerbetoon aan de Elburger vissersbevolking, het is een gedenkmonument voor het verdriet veroorzaakt door de Zuiderzeesteunwet en het is een symbolisch geschenk aan de jubilerende Elburger Botterstichting, die in 2025 haar vijftigjarige bestaan viert.

De ontmoetingsplek van de Elburger vissers werd in de volksmond De Beurs genoemd. Juist op deze plek heeft het vissersbeeld een plek gekregen. Het was dan ook ontroerend dat oud-visser Gerrit Jan van Triest (EB 68) het beeld van zijn grootvader mocht onthullen. Dat deed hij samen met Nanne van de Poll, de zoon van oud-burgemeester W.H. van de Poll. Burgemeester Van de Poll heeft in zijn ambtsperiode 1946-1953 heel veel betekend voor het instandhouden van het cultuurhistorische erfgoed in Elburg. Het beeld van de vissersvrouw zal een mooie plek krijgen op het Neerlands Bergje. Dit was de plek waar de Elburger vissersvrouwen zich vroeger verzamelden. Ze tuurden vanaf het verhoogde bastion in de richting van de zee, als hun mannen bij slechte weersomstandigheden in gevaar waren.

Aan het eind van zijn verhaal legde Willem van Norel een korte verklaring af, waarbij hij duidelijk maakte dat de vergunningen voor het (ver)plaatsen van de beelden op 29 juli 2025 door de gemeente Elburg waren verleend. Omdat pas op 2 september bericht kwam dat de wettelijke procedure nog (net) niet was afgerond, kon de ceremonie niet meer worden afgezegd. Aangezien de vier eerder genoemde besturen de wet respecteren, is besloten om het vissersbeeld na de onthulling tijdelijk te verwijderen in afwachting van de afronding van de wettelijke procedure bij de gemeente Elburg.

De beeldengroep van de drie oud-vissers op De Beurs aan de haven van Elburg.

Een van de drie in brons gegoten vissers betreft Jacob Westerink (Jaap van Dirk). Drie van zijn kleinkinderen poseren vol trots bij het vissersbeeld: Aartje Barneveld-aan 't Goor en Cobie Geschiere-aan 't Goor en Wim Broekhuis (met muts). Ze worden geflankeerd door de tweeling Hans en Aart aan 't Goor, twee achterkleinzonen van Jacob Westerink.

WERKGROEP BEGRAAFPLAATS NUNSPETERWEG

Vanaf april tot oktober komt de werkgroep de laatste zaterdagmorgen van de maand bij elkaar. Onder leiding van Anton van Wezep en Wim van Triest worden grafmonumenten schoongemaakt, rechtgezet, beletterd en soms gelijmd.

Het resultaat is vaak verbluffend. Onleesbare grafstenen zijn na behandeling vaak prachtig hersteld. Via de wensboom van de Lionsclub Elburg-Oldebroek had onze secretaris Cor Bastiaan (samen met zijn vrouw Gerdien, ook lid van de werkgroep) een hogedrukspuit aangevraagd. Deze wens ging in het voorjaar van 2025 in vervulling. Cor kreeg van de Lions een bedrag van 300 euro aangereikt. Met dit geld hebben Cor Bastiaan en Wim van Triest een hogedrukspuit gekocht. De schoonmaak van de stenen wordt hiermee een stuk gemakkelijker. Tegelijkertijd heeft de werkgroep een rugspuit aangeschaft om algen en mos te kunnen bestrijden.

De leden van de werkgroep zijn de mensen van de Lionsclub Elburg-Oldebroek ontzettend dankbaar voor hun gulle gift!

Dit seizoen is de werkgroep versterkt met Gerard Vos, Wim Witteveen, Janine van Loenen en Hanneke Vos. Herhaaldelijk krijgt de werkgroep verzoeken van families om grafmonumenten te onderhouden. Daarnaast selecteert de werkgroep grafstenen die herstel nodig hebben van overleden personen zonder directe nabestaanden.

Veel families schenken uit dankbaarheid een gift aan Arent thoe Boecop. Met deze geldmiddelen kunnen schoonmaakmaterialen, verf, kwasten en andere gereedschappen worden aangeschaft.

De door de Lionsclub Elburg-Oldebroek geschonken hogedrukspuit.

Wim van Triest reinigt een grafmonument met de hogedrukspuit.

WERKGROEP BEGRAAFPLAATS DOORNSPIJK-DORP

Onder de bezielende leiding van Gerard Lokhorst en Dirk van Norel worden op de begraafplaats in Doornspijk vanaf het voorjaar tot in oktober grafstenen hersteld. Om de veertien dagen worden de werkzaamheden op vrijdagmiddagen uitgevoerd.

De werkgroep is sinds 2022 actief. Inmiddels zijn ongeveer 300 grafstenen beletterd. Diverse Doornspijkers hebben inmiddels contact opgenomen met de coördinatoren van de werkgroep met het verzoek om grafstenen op te knappen en opnieuw in te schilderen.

De werkgroep kan inmiddels, in samenwerking met de groep uit Elburg, ook gebruik maken van een hogedrukspuit en een rugspuit. Wie eventueel een grafmonument wil laten opknappen, kan contact zoeken met Dirk van Norel of Gerard Lokhorst.

Graf van Jan van den Pol (1883-1903).

Graf van Reijer Vos (1879-1894).

Graf van Hendrik Blaauw (1859-1922).

Graf van een levenloos geboren dochtertje van de familie Sijnave (24 december 1949).

Graf van Beerd Vlijm (1960).

BEGRAVEN IN DE GEMEENTE ELBURG

In de gemeente is in de loop de eeuwen op diverse plaatsen begraven. Een van de bekendste begraafplaatsen ligt aan de Nunspeterweg. De aanleiding om deze in te richten was het Koninklijk besluit, dat bepaalde dat plaatsen met meer dan 1000 inwoners hun burgers niet meer in en rondom de kerk mochten begraven. Aanvankelijk werd voorgesteld een begraafplaats op het oostelijke bolwerk in te richten, in de omgeving waar ook al de Joodse begraafplaats was. Daar waren diverse bezwaren tegen, onder andere omdat deze plek te dicht bij de bebouwde kom lag. Uiteindelijk koos men voor een perceel grond aan de Nunspeterweg, dat gekocht werd van Harmen Berghuis. De begraafplaats werd in april 1829 in gebruik genomen. De begraafplaats werd ingedeeld in klassen waarbij de eerste klas, het koor genoemd, in het midden lag. Later is de begraafplaats nog enkele keren uitgebreid, zowel aan de voorkant (Nunspeterweg) als de achterkant. Vanaf 2009 mogen hier alleen nog in bepaalde graven bijzettingen plaatsvinden

Ook de voormalige gemeente Doornspijk moest naar aanleiding van het eerdergenoemde Koninklijk besluit een begraafplaats inrichten. In 1839 werd een stuk grond aan de Zuiderzeestraatweg, groot 60 roeden en 17 ellen (6017m²), aangekocht van Hendrik Windhouder en Jan Fidder. De begraafplaats werd in 1842 in gebruik genomen. In 1935 kwam er een verhoging en uitbreiding in het kader van de werkloosheidsbestrijding. In de periode vanaf 1959 tot omstreeks 1985 werden veel Doornspijkers begraven op de begraafplaats aan de Bovenweg. Vanaf het begin van de jaren tachtig kwam er alsnog een uitbreiding aan de Zuiderzeestraatweg, zodat de

bewoners van Doornspijk weer in hun eigen dorp begraven konden worden.

Door nogal een sterke uitbreiding van 't Harde ontstond ook daar behoefte aan een eigen begraafplaats. Na de aankoop van een perceel grond aan de Bovenweg werd deze in 1959 in gebruik genomen. Na de gemeentelijke herindeling in 1974 werden daar ook veel Elburgers begraven en groeide deze uit tot de grootste begraafplaats van de gemeente Elburg. Door een dreigend plaatsgebrek werd in 1992 een achterliggend bosperceel van de heer Herkert aangekocht voor uitbreiding.

Vóór de gemeentelijke herindeling vielen de bewoners ten oosten van de Eperweg onder de gemeente Oldebroek. Gewoonlijk werden deze bewoners in Oldebroek begraven. Dit deel van 't Harde behoort nu tot de gemeente Elburg. Ook de begraafplaats in Oosterwolde behoorde vroeger tot de voormalige gemeente Doornspijk, maar valt nu onder de buurgemeente Oldebroek.

Nadat de begraafplaats aan de Nunspeterweg vol was ontstond de behoefte aan een nieuwe begraafplaats voor de kern Elburg. In 1998 werd uiteindelijk de begraafplaats aan de Oostelijke rondweg in gebruik genomen

De Joodse begraafplaats bevindt zich op het oostelijke bolwerk van de wallen. De oudste van de 108 grafstenen dateert uit 1803, maar zeker is dat er op deze plek al eerder Joden werden begraven. De begraafplaats was oorspronkelijk omgeven door een heg. In 1843 is er voor het eerst een stenen muur omheen geplaatst. Een plaquette naast de ingang vermeldt de namen van 21

Joodse Elburgers die in de oorlog in de vernietigingskampen zijn omgekomen. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de begraafplaats een monumentaal karakter. Er hebben sinds 1983 geen bijzettingen meer plaatsgevonden.

In een verder verleden vonden ook op diverse andere plaatsen begravingen plaats. De oudst bekende plaats is rondom de voormalige kerk van Tornspick aan de Veldweg. Deze kerk, ontstaan omstreeks het jaar 1000, fungeerde tot 1825 als de kerk van Doornspijk. In dat jaar werd het kerkgebouw verwoest door een storm en een blikseminslag.

Bij het ontstaan van Elburg werd er al spoedig een kapel in de omgeving van de toenmalige bewoonde wereld gebouwd in de buurt van de Oude Kerkhofsweg. Rondom deze kerk werden de eerste mensen begraven die zich Elburgers noemden. Tussen de Ellestraat-Gasthuissteeg en de Noorderwalstraat heeft vroeger het Heilige Geestgasthuis gestaan. Daar werden passanten opgevangen, nog voordat de huidige vesting (1992-1996) werd gebouwd. Regelmatig overleden deze passanten ter plaatse en werden in de tuin van het Heilige Geestgasthuis begraven.

Ook in en rondom het Sint-Agnietenklooster werd vanaf de vijftiende eeuw begraven. Tijdens restauratiewerkzaamheden in de periode 1946-1954 werden onder de vloer van de kapel van het klooster graven aangetroffen. Mogelijk werd ook in de kloostertuin begraven.

Na de bouw van de Vesting Elburg werd in 1397 begonnen met de bouw van de Grote of Sint-Nicolaaskerk. Tot 1829, toen de begraafplaats aan

de Nunspeterweg in gebruik werd genomen, werd in en rondom de kerk begraven. De welgestelde mensen werden op allerlei plekken in de kerk begraven. De begraafboeken benoemen het ruim (middenschip), het noorder- en het zuidertransept, onder het orgel en onder de toren. Het koorgedeelte was voorbehouden aan de rijkere mensen. Heel bijzonder is de in 1630 gemetselde grafkelder van de familie Feith, waar twaalf mensen begraven liggen. Maria Catharina Feith was in 1740 de laatste van het geslacht Feith, die in deze grafkelder werd bijgezet. Abraham Kikkert was de laatste die in de Sint-Nicolaaskerk werd begraven. De graflegging vond plaats op 30 december 1828 in het ruim van de kerk.

In de gemeente Elburg zijn nog twee bijzondere particuliere grafkelders. Tegenover het kasteel Zwaluwenburg bevindt zich aan de rand van het weiland een bijzonder graf. Het echtpaar Heusdens-Wiersum kreeg toestemming om er een grafkelder te bouwen. Christiaan Hendrik Wilhelmus Heusdens werd er in november 1987 begraven. Zijn vrouw Anetta Wiersum stierf op 19 januari 2013. De tweede grafkelder is op het terrein van de Johannahoeve (Brandweg 9) op 't Harde. Eigenaar C.W.A.de Jongh en zijn partner werden er respectievelijk in 1940 en 1960 begraven.

Bronnen:

B. de Waard-Ruijs en G. Zoet.

Begraafplaats aan de Nunspeterweg.

Tijdschrift 89 van Arent thoe Boecop (2009).

Online-begraafplaatsen.nl

Anton van Wezep

Veenendaal, augustus 2025

Anton van Wezep en Wim Westerink bezig met het beletteren van de grafsteen van de familie G.W. Zwart.

Wim van Wezep geconcentreerd bezig met het beletteren van een steen op de begraafplaats aan de Nunspeterweg.

ARENT THOE BOECOP ONTVANGT EEN FORS BEDRAG VAN DE RABOBANK

De actie van Rabobank Noord-Veluwe heeft Arent thoe Boecop opnieuw veel geld opgeleverd. Arnout Kruithof overhandigde namens de Rabobank een fors bedrag aan secretaris Cor Bastiaan en penningmeester Lammert van het Goor. De leden van Arent thoe Boecop hebben met hun stemmen in totaal **3.418,24 euro** bijeengebracht. Daarmee heeft Arent thoe Boecop de op een na hoogste score van de hele regio bereikt. Het bestuur van Arent thoe Boecop is bijzonder blij met dit prachtige bedrag.

Elk jaar organiseert de bank de Rabobank ClubSupport Stemcampagne, waarmee clubs en verenigingen een financieel steuntje in de rug kunnen krijgen. De leden van de Rabobank bepalen welke clubs en verenigingen steun ontvangen door drie stemmen uit te brengen. Hoe meer stemmen, hoe meer geld voor de club. Het bestuur van Arent thoe Boecop wil graag alle stemmers hartelijk bedanken, maar bovenal de Rabobank voor deze prachtige en zeer gewaardeerde actie!

Cor Bastiaan en Lammert van het Goor ontvangen het forse geldbedrag uit handen van Arnout Kruithof.

De cheque met het prachtige bedrag van de Rabobank.

AGENDA

In de komende maanden staan de volgende activiteiten gepland:

28 oktober 2025:

Lezing over de watersnoodramp van 1825 door dr. Lotte Jensen.

Plaats: buurtgebouw Ons Huus op de Hoge Enk.

Aanvang: 19.30 uur.

Vrije toegang.

4 november 2025:

Algemene Ledenvergadering waarbij de begroting voor het jaar 2026 wordt vastgesteld.

Aansluitend hoopt Evert de Graaf een lezing te houden over de gevolgen van de razzia (begin oktober 1944) in Putten.

Vrije toegang.

13 november 2025:

Historische Maaltijd in restaurant De Haas.

Aanmelden en betalen kan via de website vanaf 31 oktober.

15 november 2025:

Excursie naar het strafkamp Breendonk en de Dossinkazerne (Holocaustmuseum) in Mechelen.

Op zaterdag 15 november hopen we een interessante excursie te organiseren naar het (voormalige) concentratiekamp Fort Breendonk (bij Antwerpen) en het Holocaustmuseum in de Dossinkazerne in Mechelen. Deze (internationale) excursie geeft een beeld van de vervolgingen en de deportaties van de Belgische Joden. Er is plek in de bus voor maximaal 60 leden.

Aanmelden en betalen kan vanaf 24 oktober via de website. Daar kunt u meer details lezen over deze excursie.

13 en 14 december 2025:

Winter in de Vesting

Tijdens beide dagen is er Open Huis in de palingrokerij aan de Rozemarijnsteeg. In het Gruithuis zijn er optredens van Gerjan Ruijter (over marskramers).

De Sfeerwandeling gaat dit jaar niet door.

Voor verdere informatie verwijzen we u graag naar de persberichten, onze digitale nieuwsbrief, onze facebookpagina en onze website.

De Kroniek kwam tot stand dankzij de financiële bijdrage van de volgende bedrijven:

COLOFON

De Kroniek is een uitgave van de oudheidkundige vereniging
Arent thoe Boecop.

Bestuur:

Pauline van Zweden, voorzitter

Cor Bastiaan, secretaris

Lammert van het Goor, penningmeester

Willem van Norel

Kees van de Streek

Wim van Triest

Joop Zwart

Secretariaat:

Postbus 117, 8080 AC Elburg

www.arentthoeboecop.nl

info@arentthoeboecop.nl

Bankrekeningnummer:

NL03 RABO 0129 2174 84

Oplage: 2100

Redactie: Willem van Norel

Tekstredactie: Ans Hooghordel-Olierook en Anneke de Reuver.

Opmaak: Studio LUSIN

Foto's: Lusine Grigoryan, Hanneke Klijnstra, Dirk van Norel,

Willem van Norel, Wim van Triest en Eddy Bossenbroek.

Bezoek ook onze Facebookpagina voor actuele informatie:

[@arentthoeboecop](https://www.facebook.com/arentthoeboecop)

Arent
thoe
Boecop

